

Нікуліца Дар'я Русланівна, студентка

Київський національний торговельно-економічний університет, Україна

Науковий керівник: Роздобудько Валерій Васильович, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансового аналізу та аудиту, сертифікований аудитор, член Аудиторської палати України

Київський національний торговельно-економічний університет, Україна

СТРАХУВАННЯ РИЗИКІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АУДИТОРІВ: ВІТЧИЗНЯНИЙ І ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

Актуальність даної теми полягає в тому, що аудиторська діяльність пов'язана з різними ризиками, які можуть впливати на кінцеву думку аудитора. Тому саме страхування професійної відповідальності є надійним і ефективним інструментом управління ризиками.

Практично аудитор завжди прагне мінімізувати значення аудиторського ризику, оскільки високе значення цього показника загрожує фінансовими втратами у випадку конфлікту з клієнтом, а також втратою іміджу аудиторської фірми [1]. Деякі замовники аудиторських послуг потребують від аудиторських компаній надання договору страхування професійної відповідальності аудитора, без якого не укладається домовленість про проведення аудиту.

Помилки аудитора можуть виявлятися в неправомірному застосуванні нормативних правових актів з питань оподаткування, бухгалтерського обліку і звітності, а також в ненавмисній арифметичній помилці. Передбачається, що провина аудитора, який підлягає страхуванню, може виявлятися двояко: у формі необачності, недбалості, некваліфікованого виконання своїх обов'язків і у формі навмисних дій. Відповідальність у формі навмисних дій застрахованого аудитора можна встановити тільки через суд. Практичну реалізацію можливостей страхування відповідальності в державі ускладнюють відсутність чіткого уявлення про відповідальність як об'єкту страхування, так і відсутність розуміння необхідності страхування.

Залежно від змісту скарг на аудиторів, облік яких ведеться Аудиторською палатою України, до страхових ризиків можна віднести: 1) нездійснення аудитором усіх процедур за умовами договору на проведення аудиту; 2) проведення ним ревізії замість повноцінної аудиторської перевірки; 3) невідповідність аудиторського висновку формату, регламентованому міжнародними стандартами аудиту та/або державними контролюючими органами; 4) не складання аудитором робочих документів; 5) перевищення ним належних йому за законом, повноважень та ін. [3].

Аудитор несе відповідальність винятково за якість наданих послуг. Відповідають за виявлені під час аудиторської перевірки помилки обліку та звітності тільки управлінський персонал підприємства. Також аудитор несе відповідальність перед замовником аудиторських послуг і третіми особами, які є користувачами фінансової звітності, засвідченої висновком аудитора.

Страхування відповідальності аудиторів здійснюється в багатьох країнах і зазвичай воно є обов'язковим. Без укладання договору про страхування аудиторам заборонено здійснювати діяльність, тому що відповідальність цієї професії дуже велика і має високий ризик аудиторської перевірки.

Вартість страхування визначається виходячи з певних обставин і залежить від таких факторів як : страхова сума; розмір франшизи (частка участі аудиторської організації в відшкодуванні збитків); обсяг аудиторських послуг, види робіт; кількість та досвід аудиторів. У суму страхового відшкодування можуть включатися: збиток, який виник внаслідок помилки аудитора; суми штрафних санкцій; необхідні витрати з попереднього з'ясування обставин страхових випадків та рівня вини страховика; витрати на проведення судових справ за страховими випадками.

Розглянемо мінімальний обсяг страхового покриття аудиторських ризиків в європейських країнах (табл.1).

Таблиця 1

Мінімальний обсяг страхового покриття ризиків в країнах Європи

Країна	Обов'язковість страхування		Мінімальний обсяг страхового покриття ризиків
	Так або Ні	Документ	
Австрія	Так	Закон	Не менше €72 673 за кожною страховою подією
Британія	Так	Закон	Від €73 206 на кожного співробітника, та залежить від професійного органа, до якого належить аудитор.
Греція	Так	Закон	Не менше 150% загального розміру премії аудитора, отриманої за рік, та не менше 10-ти разового розміру загальної зарплати Голови верховного суду
Ірландія	Так	Професійні організації	Від €15 000 до €1,5 млн
Литва	Так	Закон	Від €28 962 за страховою подією, а також від €28 962 за аудит кожного підприємства
Нідерланди	Ні	Професійні організації	€300 000
Німеччина	Так	Закон	Від €1 млн
Португалія	Так	Закон	Від €500 000 на кожного аудитора, або від €2 500 000 на аудиторську фірму, якщо вона перебуває в державному переліку
Словаччина	Ні	-	-
Польща	Так	Закон	€45 000 - для аудиту фінансових установ, від €10 000 - для аудиту підприємств, що надають бухгалтерські послуги

З таблиці 1 видно, що Нідерланди і Словаччина не користуються законодавством щодо страхування професійної відповідальності аудиторів. Для України найкращим варіантом є польський досвід.

В Україні страхування аудиторського ризику не є достатньо поширеним. Порівнюючи з іншими країнами вітчизняне законодавство не передбачає страхування професійної відповідальності аудиторів повного і беззастережного відшкодування збитку, нанесеного замовникові аудиту. Статтями 21 і 22 Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» визначено, що за неналежне виконання своїх зобов'язань аудитор (аудиторська фірма) несе майнову і іншу цивільно-правову відповідальність згідно з угодою і законом. Розмір майнової відповідальності не може перевищувати фактично завданих замовнику збитків з їх вини. Усі спори стосовно невиконання умов договору, а також спори майнового характеру між аудитором (аудиторською фірмою) та замовником вирішуються у встановленому законом порядку[4].

У нашій країні слід ввести обов'язкове страхування професійної відповідальності аудиторів і це дасть більшу впевненість потенційним клієнтам аудиторських послуг у фінансовій надійності та незалежності аудитора. Слід внести зміни до Закону, в якому зазначити види відповідальності та умови страхування ризиків аудиторів.

Висновок. Страхування відповідальності аудиторів при виконанні ними своїх професійних обов'язків має актуальне значення для розвитку вітчизняного аудиту та надання впевненості користувачам аудиторських послуг в їх якості. Саме зміни у законодавстві щодо цього мають велике значення у розвитку аудиту. Вони позитивно вплинуть на ділову активність аудиторських фірм і це матиме хороший вплив на розвиток української економіки.

Список використаних джерел :

1. Гончарук Я.А., В.С. Рудницький.(2009). *Аудит 2-ге вид., перероб. та доповн.* Львів : Оріяна-Нова.
2. Файер О. А. (2011). *Страхування професійної відповідальності: цивільно-правовий аспект* (автореф. дис. на здобуття наукового ступеня кандидата юр. наук). Національний університет "Юридична академія України ім. Я. Мудрого. Харків, Україна.
3. «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» (Закон України). № 2258-VIII. (2020). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> .